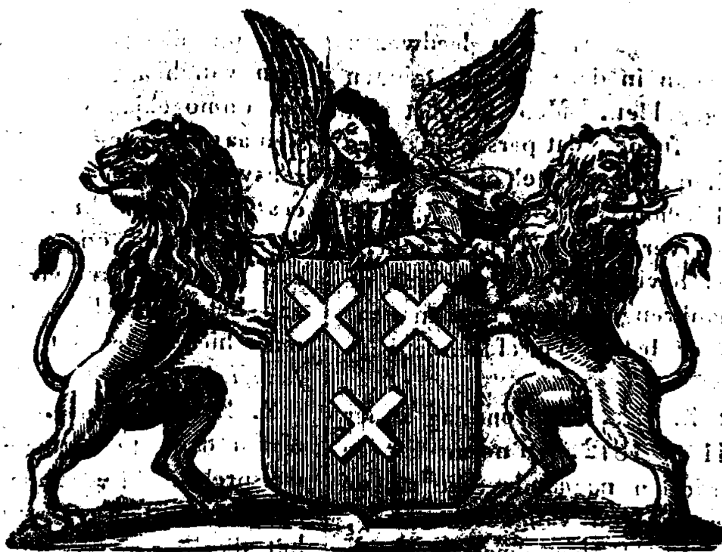
No. 65. 1843.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

NIEUWS- BLAD.

DINGSDAG 30 MEI.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 27sten Mei.

De kamer der afgevaardigden heeft gisteren de voordragt voor de buitengewone uitgaven ten behoeve van Algerie, ten bedrage eener som van ruim 29 millioenen fr., met 181 tegen 70 stemmen goedgekeurd. De commissie van onderzoek had voorgesteld eene reductie van 440000 fr., die aangevraagd was voor de verbetering en havens van Stora, Cherchel en Calle te schrappen, doch de president van den raad had er op aangedrongen dat deze som behouden bleef, en de kamer heeft in dezelve bewilligd.

— Volgens het gerucht, zou men in de zitting der kamers over geen der wetten, nopens de ijzeren spoorwegen, stemmen.

— Er is eene tweede vergadering alhier gehouden, tot het oprigten van eene Parysch-Chinesche maatschappij, ter bevordering van de Fransche nijverheid, en het uitbreiden van de betrekkingen met China. Er is een verzoekschrift te dien einde aan de Regering opgemaakt.

— Blijkens het rapport der commissie die belast was met het onderzoek van het ontwerp betrekkelijk den onderstand aan vreemde vlugtelingen in Frankrijk, blijkt dat het getal van zoodanige lieden nog omtrent 16000 bedraagt, waarvan ruim 10,000 Spanjaarden, bijna 5000 Polen, 790 Italianen en 333 Duitschers. De commissie heeft zich met de voordragt vereenigd, ook daarin, dat het de bedoelde vreemdelingen vrij zal staan, met uitzondering van de Spanjaarden, om hunne verblijfplaats in Frankrijk te vestigen waar zij verkiezen.

— Berigten uit Madrid tot den 27sten melden, dat de regent bij een decreet de zitting der wetgevende kamers geprorogeerd heeft. In de kamer der gedeputeerden zijn twee van de nieuwe ministers de heeren *Gomez Becerra* en de generaal *Hoyos* dit besluit komen mededeelen, doch zijn, zoo door het publiek op de tribune, als door de leden der kamer zelve op de allerongunstigste wijs ontvangen. Na een zeer ontstuimig tooneel, door hunne verschijning verwekt, werd het decreet van de benoeming der nieuwe ministers gelezen. Op het hooren van den naam van *Mendizabal* barstte er nieuw rumoer uit; onder het geschreeuw hoorde men uitroepen: *Weg met den dief, zet hem de deur uit!* Nadat de stilte eenigermate hersteld was, beklom de heer *Olozaga* de tribune en verklaarde, dat hij, naar zijne belofte in de vorige zitting gedaan, zijne demissie had gegeven van alle ambten hem door het gouvernement opgedragen. 't Verzuim van het gouvernement om naar behooren mededeeling van de benoeming der nieuwe ministers te doen (die mededeeling was den vorigen dag geschied bij een brief welken een luitenant-kolonel den president der kamer, buiten de zaal had ter hand gesteld, en die deze, als geen officieel berigt, niet aan de kamer had medegedeeld), schreef hij toe aan de verwarring waarin de tegenwoordige raadslieden van den regent waren; hij betreurde het dat de regent den raad van zulke warhoofden volgde, want dan mogt, gelijk een der dagbladen had gezegd, God het vaderland en de koningin redden! Het groot conflict waarin het land zich thans bevond, had geen anderen oorsprong dan de weigering van den regent om in de afzetting van één man te bewilligen. De regent tusschen de geheele natie en dien man moetende kiezen, had zich voor dezen verklaard. — Met daverend gejuich werd deze rede begroet.

In denzelfden geest spraken ook andere leden. Een hunner, de heer *Portillo* zeide, dat het de pligt van alle Spanjaarden was, te midden der heerschende vrees en onrust, zich te vereenigen tot behoud der vrijheid en tot redding dier koningin, die zich in een toestand bevond, bij ieder genoeg bekend. Ook deze gezegden werden levendig toegejuicht en ten slotte met eenparigheid goedgekeurd de handelwijs van den president, met opzigt tot het den vorigen dag doen mededeelen van den brief, houdende de benoeming der nieuwe ministers.

Te midden van het geroep en de verwarring, las daarop de nieuwe president van den raad het bovenvermeld decreet van de schorsing der zittingen voor, en ging de vergadering ontstuimig uiteen.

Bij de terugkeering van de beide bovengezegde ministers uit de vergadering, zijn zij op straat door het volk beleedigd en met steenen geworpen. Ook de glazen van het rijtuig des ministers *Mendizabal* zijn ingeworpen geworden. — Madrid was in een staat van gisting, maar er waren maatregelen genomen om de publieke orde te handhaven.

— Tijdingen uit Konstantinopel tot den 8sten Mei melden de vredelievende beslechting van de Servische aangelegenheden, ten gevolge van de onderwerping van den Prins *Alexander Georgewitsch* aan den firman der Porte.

— Ter beurze waren heden genoteerd: 5 pCt. 121, 10; 3 pCt. 81, 90; Spanje 29; Rom. L. 103.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 29sten Mei.

In de avondzitting der Tweede Kamer van Vrijdag heeft eerstelijk de heer *van Panhuijs* verslag uitgebragt, nopens een adres van den heer *D. B. Adrian*, betreffende de financiële omstandigheden des Vaderlands en voorstellende het tot stand brengen van eene vereeniging, onder goedkeuring der overheden, waarvan de leden zich verbinden zouden, gedurende een vijftal jaren zeker bedrag hunner over-inkomsten bij te dragen, om voor dit beloop eenen dooden schuldbrief te erlangen, aflosbaar bij amortisatie, op de wijze nader vast te stellen. Verder ontwikkelt de adressant, hoe deze bijeengebragte kapitalen zouden aan te wenden zijn, ten behoeve van de schatkist. — Ter Griffie.

Hierna werden de beraadslagingen voortgezet over de wet tot regeling van 's Rijks openbare schuld. De eerste spreker, de heer *Luzac*, ... en geloofde dat hetzelve vooralsnog geen gewenschte vruchten zou opleveren. Hij zou de voorkeur gegeven hebben aan eene reductie in 4½ pCt. Dekking voor te korten door leeningen houdt hij voor ongeraden en wil nog liever hoogere belastingen.

De heer *Nedermeyer van Rozenthal* verklaart zich in eene vrij uitvoerige rede voor den maatregel.

De heer *Nederburgh* is van gevoelen, dat geene renteverminderiog zonder verhooging van kapitaal bijval zou vinden. Eenmaal eene proeve tot conversie der 5 op 4½ mislukt, gelooft hij, dat er moeijelijk een ander plan van conversie zal kunnen worden tot stand gebragt. Spreker deelt volkomen het gevoelen van een geacht lid uit Noord-Holland en de vergelijking, door dit lid ten deze tusschen den Staat en een privaat persoon gemaakt. Hij zal voor de wet stemmen, overtuigd daardoor de belangen van het Vaderland te bevorderen.

De heeren *van Dam van Isselt* en *van Nes* ligten nader hunne vroegere redevoeringen toe; de heer *Rijckevorsel* weerspreekt de meening dat met de aanneming of verwerping der voordragt, het vaderland zal moeten staan of vallen. Wanneer de Regering eene gewijzigde begrooting zal hebben aangeboden, ingerigt naar onze behoeften, en dan eene nieuwe Conversie-wet voordragt, dan zal de Kamer, de spreker twijfelt er niet aan, dezelve eenstemmig goedkeuren. Daarom houdt de redenaar het er voor, dat eene verwerping der tegenwoordige voordragt, zoo veel onrust niet zal veroorzaken, noch zoo verschrikkelijke gevolgen voor het crediet hebben. Integendeel, eene verwerping zal het vertrouwen in het krediet van den staat bevestigen.

De heeren *Warin* en *Schooneveld* voeren nog kortelijk andermaal het woord, waarna de beraadslagingen werden verdaagd tot zaturdag morgen.

— In de zitting van Zaturdag zijn de beraadslagingen voortgezet en ten einde gebragt. Hunne Exc. de ministers van binnenlandsche zaken, van financien en van kolonien, hebben het ontwerp verdedigd en de heeren *Gevers van Endegeest*, *Warin*, *Hinlopen*, *van den Bosch*, *Tromp* en *van Nes* nog daarover het woord gevoerd.

Z. Exc. de Minister van binnenlandsche zaken het woord voerende heeft verklaard, dat alle leden van den Raad van Ministers eenstemmig voor het aanhangige ontwerp gezeteld zijn. Hij ...

berand, is men tot deszelfs aanbieding overgegaan. Men leedwezen heeft Z. Exc. gehoord, dat het nu en dan in deze beraadslagingen personen, in plaats van zaken heeft gegolden. Men behoort den kalmen weg niet te verlaten. Z. Exc. geeft toe, dat persoonlijk vertrouwen niet te pas komt, en dat, indien het voorstel op zich zelf niet goed is, het ook niet goedgekeurd behoort te worden. Z. Exc. meent echter dat de reactie in dezen te ver gaat. Z. Exc. schetst het standpunt, waarop men zich thans bevindt. Hij stelt zich de vragen: 1°. zal het ontwerp redding aanbrengen; 2°. bestaan daartegen afdoende bezwaren, en 3°. zijn er betere en afdoende reddingmiddelen aan de hand gegeven?

Wat de eerste vraag betreft, neemt Z. Exc. tot grondslag zijner berekeningen aan, de dienst over 1841 en 1842, en neemt een te kort aan van 7 millioen. Nu de voordeelen nagaande, die uit de tegenwoordige wet zouden voortspruiten (18 ton van de conversie, 28 ton aan besparingen, 25 ton aflossing aan de Handelmaatschappij, enz.) dan erlangt hij eene mindere uitgave van 7½ millioen. Bij dien uitslag, vindt hij de redding in den voorgestelden maatregel gelegen. De uitgaven op 75 millioen stellende, dan bekomt Z. Exc., na al de baten en voorgenomen besparingen, eene gezamenlijke inkomst van ruim 76½ millioen, en dus een millioen meer, dan de behoeften vorderen. Wel is het mogelijk, dat er in het vervolg van tijd meerdere uitgaven opkomen, doch daarentegen zouden dan ook meerdere opbrengsten kunnen plaats hebben. Ten bewijze, dat men zich geene noodelooze schrikbeelden moet voorspiegelen, kan blijken, dat men in 1840 vreesde, dat de oude achterstand van vóór dat jaar, ruim 70 millioen zou bedragen, terwijl Z. Exc. de Minister van finantien destijds verklaarde, dat er hoop bestond, dat men met 30 millioen alles zou kunnen bestrijden, en dat men met 18 millioen waarschijnlijk den geheelen ouden achterstand zou kunnen vereffenen.

Wat meer andere openleggingen betrof, het onmogelijke kon niet gedaan worden; er kon thans niet meer worden overgelegd dan geschied is. Het kon den minister niet geweten worden, dat zijne berekeningen faalden, vooral wanneer de uitkomsten van bijzondere omstandigheden afhingen, maar de dwaling was dan zeker ter goeder trouw.

De minister gaf verders te kennen, dat de kosten der droogmaking van het Haarlemmermeer, de raming van 8 millioen niet zou overtreffen, er zouden echter gelden voor de rentebetaling noodig zijn; de renten voor de geldleening van den steenweg naar Limburg, waren op de begrooting uitgetrokken; ook voor de gelden tot daarstelling der circulatie, ter vervanging van het kanaal van Ter Neuzen behoefde men geene ongerustheid te koesteren. Redelijkerwijs had men dus, na de daarstelling der onderhavige wet, voor geen nieuw te kort te vreezen. Wierd zij daarentegen verworpen, dan zou men aanzienlijke, uit dezelve voortvloeijende baten missen en er een jaarlijksch te kort van 5 à 6 millioen kunnen aanwezig zijn. Hoe ruim men nu ook bezuinigingen neme, zonder met onberadenheid te werk te gaan, zou men zulk eene aanzienlijke som op de staatsuitgaven niet kunnen vinden.

In de *tweede* plaats, verdedigt Z. Exc. het beginsel der wet. De Staat handelt als een braaf huisvader, die in de gelegenheid is, om in plaats van 5 pCt. voor ƒ 100, slechts 3 pCt. voor ƒ 141 te betalen. De renten, niet het kapitaal, drukken thans den Staat. In Engeland heeft men zelfs tot stelregel aangenomen, dat het geheel onverschillig is, welk het bedrag der nominale schuld is, mits men slechts 3 pCt. behoeft te betalen. Met de tegenwoordige wet, heeft men verbeterde kansen voor de toekomst en aanzienlijke rijzing der schuldbrieven.

Wat het *derde* punt betreft, de geschiktheid van het oogenblik, ook Z. Exc. meent: *nu of nooit*. Reeds op de eenvoudige mare van de aanbieding van het voorstel, is er vertrouwen ontstaan, en is de prijs der effecten ter beurze gerezen. Wordt de wet aangenomen, dan zal dit voor de plaatsing der 80 millioenen het gewenschte effect sorteren. En wie weet, of er later zulk een oogenblik zal terugkeeren?

Op de aanvallen, die de Regering gedurende de beraadslagingen, heeft ondergaan, verklaart Z. Exc., dat zij rustig en onbezorgd handelt, dat zij overtuigd is, haren pligt te vervullen, en het heil des Vaderlands te beoogen. Hier verwijt men haar, dat zij niet doortastend genoeg is, daar, dat zij te zeer doortast. In dien tweestrijd betoogt Z. Exc., dat het bewind eene gezonde staatkunde volgt, door trapsgewijze verbeteringen tot stand te brengen. Het heeft, gedurende haar bestaan, de moeijelijke zaken met België geregeld; het Amortisatie-syndicaat is ontbonden en vereffend; en, de minister vraagt, of er tusschen die handelingen en vroegere geen verschil bestaat, en of men hetzelve dan verwijten kan, dat het den sluijer des geheims over 's lands finantien zou willen spreiden. Wanneer men het oog vestigt op den toestand, waarin men in 1839 verkeerde, wie had dan kunnen geleoven, dat men in 1842 een afdoend middel tot redding zou hebben kunnen voorstellen? In plaats, dat men den man hulde brengt, die ons thans uit den nood wil redden, wordt hij van alle zijden uitgekreten, en niettegenstaande hij de kracht en den wil bezit, om allengs te herstellen wat anderen hebben verwoest, verlangt men van hem, dat hij oogenblikkelijk geheel herstel aanbrenge en het onmogelijke verrigte. Z. Exc. gaat de in den loop der discussien aangegevene middelen na, en vindt dat die geenszins zoo aanprijzenswaardig zijn als het thans voorgeslagene. Het lot nopens de successiewet heeft dit geleerd. Z. Exc. heeft dikwerf hooren aanvoeren, dat Nederland ongelukkig kan worden, maar dat het eerlijk blijven zal. Ook Z. Exc. verlangt dit vurigIijk. Bij eene verwerping echter van het voorstel vreest hij, dat de woorden door een' grijzen staatsman hier bijgebragt, zich maar al te zeer zullen bevestigen: *La fatalité entraine sa destinée, il faut qu'elle s'accomplisse.*

Z. Exc. de minister van finantien het woord voerende, is begonnen zijnen dank te betuigen aan degenen die het ontwerp met zooveel welsprekenheid verdedigd hebben; die verdediging had hem voorts in zijne overtuiging versterkt, dat de voordragt strekte tot redding van het dierbaar vaderland, zoo voor het tegenwoordige als voor de toekomst. Voor weinige maanden werd in de kamer verlangd dat de zaken met Belgie zouden worden geregeld. Met ijver heeft men getracht dien wensch te vervullen en men is spoediger daarin geslaagd dan men had durven hopen. Daardoor was het mogelijk geworden, niet alleen eene vereeniging en schikking van vele moeijelijke punten tot stand te brengen, maar tevens het middel te verkrijgen om eene renteverminderiug voor te bereiden.

Z. Exc. gaat na, waaraan dan toch wel die ernstige tegenstand tegen de voordragt is toe te schrijven, die door velen eene redding genoemd wordt. Hij schrijft dien tegenstand toe aan den eigenaardigen en nationalen weerzin in eene renteverminderiug, die als van de jeugd af wordt ingezogen. Ook in 1655 trachtte men eene renteverminderiug tot stand te brengen, maar ook toen ondervond de maatregel veel tegenkanting, en de uitvoering was alleen aan de vastheid van het toenmalige staatsbestuur toe te schrijven. Z. Exc. betoogt, dat de lage stand der renten heilzaam is voor den Staat; dat bij zulk een' lagen stand, de kapitalen in ondernemingen van handel, landbouw en nijverheid worden uitgezet: dat dit zeer heilzaam werken kan in een land als het onze, waar zich nog 800,000 bunders onbebouwde grond bevinden; dat geen andere staat zoo veel uitbreiding aan zijne nijverheid kan geven dan Nederland, hetwelk zoo vele vertierwegen bezit.

Z. Exc. wijst verder het noodzakelijke van de conversie aan; er moet minder rente betaald worden; er kan daartoe geene belasting worden gecreëerd; gedwongene inkorting van rente kan en mag geene plaats hebben. Hoe men deze ook moge voorstellen, het blijft eene verbreking van aangegane verbindtenissen, en heeft men eenmaal den eersten stap op dien gevaarlijken weg gedaan, wie waarborgt dan tegen eenen tweeden of verderen? De toekomst en het welzijn des Vaderlands hangt van eene renteverminderiug af. Door zoodanige vermindering zal de lust tot het houden van effecten verzwakken.

Z. Exc. stemt toe, dat het getal Rijks fondsen te groot is, en hij zal trachten, dat getal zoo veel mogelijk in te krimpen; maar hij vermeent tevens, dat sommige dier fondsen volstrekt onontbeerlijk zijn. Z. Exc. behandelt nog meerdere punten; brengt bij, dat er op de voorgestelde begrooting eene aanzienlijke besparing gemaakt is, en dat er, volgens de gedane toezeggingen, nog meerdere zullen plaats hebben. Het algemeen belang vordert die. Hier mag geene zwakheid betoond worden. Hij rekent dan ook op de medewerking der kamers, bij de hiertoe te doene voorstellen.

Z. Exc. betoogt hierna het geschikte van het oogenblik, om tot de conversie over te gaan. Er heerscht rust in Europa; de stand der effecten is gunstig; men weet niet, of de Belgische inschrijvingen later zullen kunnen worden afgezet, en veel min tegen welken prijs.

Het onderhavige voorstel strekt, om ook de magt te hebben om eerlijk man te blijven, gelijk men daartoe den wil heeft. Wat aangaat de kapitaalsverhooging, in gewone tijden zou die zeker niet opgaan; maar, in de gegevene omstandigheden, en bij het heilzame doel van den maatregel, gelooft hij niet, dat zulks een overwegend bezwaar kan uitmaken. Het aannemen eener conversie, tot vermindering der rente met een tiende, zonder eenige kapitaalsverhooging, acht de Minister onmogelijk; eene reductie van 5 op 4½ pCt. staat, zijns inziens, met geene conversie gelijk, en zou althans slechts eene geringe besparing uitwerken. Dit zou het doel, bestrijding en voorkoming van te korten, onbereikbaar maken.

Z. Exc. gaat vervolgens het ontwerp artikelsgewijs na; herinnert, dat de groote meerderheid der kamer in 1840 niet tegen de aflossing van de schuld der Handelmaatschappij gestemd was; vindt het noodig, dat een voorschrift nopens de Amortisatie in de voordragt worde opgenomen; zegt, dat hij den moed zou hebben gehad den maatregel terug te nemen, indien hij de overtuiging hadde gehad, dat hij in zijne meening dwaalde; dat geen ander heen zoo doeltreffend is voorgekomen; dat, bij eene aanneming van het voorstel, groote moeijelijkheden uit den weg geruimd zullen worden; dat de dienst van het Rijk geregeld zal voortgaan. In geval van verwerping, vraagt Z. Exc. hoe het evenwigt tusschen ontvangsten en uitgaven zal worden daargesteld? Door eene belasting op de successie, ook in de regte lijn? Dit is reeds afgewezen. Door eene inkomende-tax? Zal die zoo da-

delijk groote hulpmiddelen aanbieden, en is die zoo aanprijzenswaardig in de uitvoering? Of moet, eindelijk, de grondbelasting worden verhoogd? Dit laatste ligt niet in Zr. Excs. ontwerp, maar bij eene afstemming van deze voordragt zou men welligt daartoe moeten komen.

Edel Mogende heeren (aldus besluit Z. Exc.), het gewigtig oogenblik nadert. Welke ook de uitslag zij der stemming, die staat gehouden te worden, ik zal mij altijd verheugen, den maatregel te hebben voorgesteld. Bij eene verwerping, hoop ik, in het belang des lands, dat de toekomst mij niet zal regtvaardigen. Dit hope ik veeleer, dan dat de uitkomst zou bewijzen, dat U Edel Mogenden, zich hadden bedrogen.

Ten bij vier ure, is men tot de hoofdelijke omvrage van het ontwerp overgegaan.

De uitslag was, dat 30 stemmen zich *tegen*, 24 *voor* het ontwerp verklaarden, zoo dat *Z. M. eerbiedig zal worden verzocht, de voordragt in nadere overweging te nemen.*

Tegen het ontwerp hebben zich verklaard de heeren: Hooft, Star Busmann, Cost Jordens, de Man, van Nagell, Anemaet, Luzac, Gockinga, Boiva, Brouwer, Bruce, van Heeckeren, van Hoorn van Burgh, den Tex, Uytwerff Sterling, de Backere, Tromp, Warin, Goltstein, Borcel, van Rappard, Rijckevorsel, Verweij-Mejan, van Rechteren, Heloma, Michiels van Verduijnen, Scheers van Harencarspel, Kniphorst, Panhuijs en Gevers.

Voor het ontwerp hebben zich verklaard de heeren: Sasse van IJsselt, Hinlopen, Druijvensteijn, van den Bosch, Menso, van Tuijll, Petit, Cornelie, Enschedé, van Nes, Repelaer, Luijben, Schooneveld, Ingenhousz, van Akerlaken, Gouverneur, Nedermeijer van Rosenthal, van Dam van Isselt, Nederburgh, Romme, Bleiswijk, Backer, Gerver Hooft en Motsners.

Na afloop der stemming, hebben onderscheidene leden aanteekening in de notulen verzocht, dat zij niet medegewerkt hebben tot de afstemming der wet.

— Bij besluit van den 26sten Mei jl., heeft Z. M. benoemd: tot schoolopziener in het eerste schooldistrict der provincie Utrecht, ter vervanging van wijlen den heer mr. *H. Arntzenius*, den heer mr. *W. J. van Hoytema*, thans schoolopziener in het tweede schooldistrict dier provincie; tot lid der commissie van onderwijs en schoolopziener in het tweede schooldistrict der provincie Utrecht, den heer *L. C. E. E. van Cooth*, med. dr. te Utrecht.

— Bij Zijner Majesteits besluit van den 13den Mei 1843, n°. 61 is het pensioen verleend geworden aan den officier van gezondheid der 1ste klasse *N. J. M. van Wijk*, terwijl bij gemeld besluit tot officier van gezondheid der 1ste klasse is benoemd, de officier van gezondheid der 2de klasse *J. W. Quint*.

— Bij besluit van den 13den Mei 1843, n°. 74, is tot officier van gezondheid der 3de klasse voor de militaire geneeskundige dienst der landmagt in Oost-Indie, benoemd, de heer *Philipp Berliner*.

— Bij besluit van den 14den Mei 1843, n°. 61, is het non-activiteitstractement verleend aan den 1sten luitenant *G. L. Schmid*, van het 6de regement infanterie.

— Bij besluiten van den 20sten Mei 1843, n°. 77 en 78, zijn op het daartoe door hen gedaan verzoek, het pensioen verleend geworden aan den majoor *J. J. F. Verhelle*, van het 6de regement infanterie, onder toekenning van den rang van luitenant-kolonel; en aan den kapitein op non-activiteit *H. C. Berghuis*, van het 10de regement infanterie.

— Men weet, dat dezer dagen door de gemengde commissie nopens de scheepvaart tusschen Nederland en België, onderscheidene reglementen zijn vastgesteld. Deze betreffen: 1°. het reglement nopens de Scheldevaart; 2°. het loodswezen; 3°. de vuren en bakens; 4°. het kanaal van Terneuzen; 5°. de visscherij en den verkoop van visch; 6°. de tusschen gelegene wateren en 7°. de Maas.

— Het provinciaal hof van Utrecht heeft in de zaak van den zilversmid *Leeflang* en zijn vrouw, beschuldigd van geldsnoeijerij, uitspraak gedaan. Door den procureur-generaal was tegen den man de straf van geeseling, brandmerk, met den strop om den hals benevens 20 jaren tuchthuisstraf en tegen de vrouw te pronkstelling en confinement tot 15 jaren geëischt. Het hof heeft echter in dit geval gemeend, den man, hoe zwaar de misdaad ook ware, slechts eerloos te moeten verklaren, met verwijzing naar een tuchthuis voor 6 jaren. De vrouw is vrijgesproken.

— Burgemeester en Wethouders der stad Delft, als daartoe behoorlijk gemagtigd, zullen, op Zaturdag, den 1 Julij aanstaande, ten raadhuize van genoemde stad, in het openbaar, tot afbraak, verkoopen den toren van de gereformeerde oude kerk, van deszelfs spits af tot aan den doorgaanden band onder de galmgaten, met de zich in denzelven bevindende twee kapitale klokken, waarvan de grootste geschat wordt op een gewigt van p. m. 9000 Nederlandsche ponden, het uurwerk, enz.

— Men schrijft uit Goes:

» Hetgeen men zelden hoort, hoort men thans. De landlieden, zonder uitzondering, spreken hunne tevredenheid uit over het jaargetijde [illegible] grond, den groei van gras en van alle veldgewassen [illegible]

Wat wij vroeger mededeelden van de wintervruchten, geldt ook thans van het zomergezaai, hetwelk door den telkens vallenden malschen regen welig opschiet, vooral het vlas.

Uit verschillende kanten van ons eiland hoort men, dat vruchtboomen, die nimmer bloeiden of vruchten droegen, thans rijk geladen zijn. Alleen de kersenboomen zijn niet zoo sterk aangeslagen, hetwelk misschien aan de laatste vorst, bij het vroeg bloeijen dier boomen, moet toegeschreven worden. Wanneer zomer en herfst deze verwachting niet te leur stellen, de oogst gunstig binnenkomt en de kwaliteit der vruchten goed is, kan dit jaar veel vergoeden, gelijk zulks voor onze landlieden behoefte is."

— Men leest in het laatste nommer van het *Civil Engineer and Architect Journal*, een in Engeland uitkomend geacht tijdschrift, het volgende:

EEN BUITENGEWOON GROOT WATERWERKTUIG. Men is thans bezig aan het vervaardigen van een stoomwerktuig voor het Nederlandsche gouvernement, in de beroemde gieterij, genaamd *Hayle Foundry* in Cornwall, bestemd tot het droogmaken van het Haarlemmermeer, welk werktuig van veel grootere afmetingen is, dan eenig ander van dien aard, tot nu toe tot stand gebragt. Wij hebben eene teekening van deze machine gezien; zij bestaat in een dubbelen cylinder, de een in den andere. De uitwendige cylinder heeft 144 Engelsche duimen middellijn en is 12 Engelsche voeten hoog. De daarvoor bestemde zuiger heeft vier zuiger-stangen; in het midden is een kleinere cylinder van dezelfde hoogte en 84 Engelsche duimen middellijn, met een zuiger-stang van 13 Engelsche duimen diameter. In dezen laatstgenoemden cylinder wordt de stoom het eerst tot eene hooge drukking onder den zuiger gebragt, en dan gedwongen om te ontsnappen in den uitwendigen of grooteren cylinder, en te werken op de bovenoppervlakte van den zuiger. De vijf zuigerstangen dragen eene groote gegoten ijzeren kap, welke gezegd wordt te wegen 18 ton (en dus 18,000 Nederlandsche ponden). Deze stoomcylinders staan in het midden van 11 pompen; elke pomp heeft 63 Engelsche duimen middellijn, eene lengte van 12 voeten 6 duimen en een zuiger-slag van 10 voeten. De zuiger-stangen van de waterpompen zijn bevestigd aan het einde van gegoten ijzeren hefbalken, lang 32 (Eng.) voeten, die straalsgewijze uit het middenpunt van den stoomcylinder gesteld zijn; terwijl het andere einde van deze hefbalken in aanraking is met den onderrand van de kap van den stoomcylinder, zoodat, als deze kap nederwaarts gaat, zij het eene eind van deze hefbalken nederdrukt, en het andere einde met de daaraan bevestigde zuigers der pompen doet rijzen. Het gewigt van water hetwelk hiermede wordt opgeheven, is gelijk aan 83 ton (83,000 Nederl. ponden) voor elken zuigerslag, wanneer namelijk alle de pompen te gelijk werken.

— Men schrijft uit Amsterdam: « Als eene belangrijke bijzonderheid kan worden aangemerkt, dat de Rendieren, welke sedert September van het verleden jaar een deel der diergaarde van het Zoölogische genootschap *Natura Artis Magistra* uitmaken, een levend jong hebben voortgebragt. De gezonde en krachtvolle staat van het kalf doen de mogelijkheid vooronderstellen hetzelve in het leven te behouden. Dit vooral strekke tot bewijs, dat zorgvuldige en doelmatige oppassing en voeding, het gemis van eigenaardig klimaat en voedsel bij vele diersoorten vergoeden kan.»

— Dezer dagen is in de gemeente Ubbergen, nabij Nijmegen, eene boerenwoning met daaraan belendende schuur en de zich daarin bevindende meubelen, graan en eenig vee, eene prooi der vlammen geworden. Men schrijft dit ongeluk toe aan boosaardigheid van een schaarslijper, aan wien de landman geweigerd had nachtverblijf te geven. Genoemde schaarslijper is in hechtenis genomen en te Nymegen gevankelijk binnengebragt.

— De jongst ontvangene *Javasche Couranten* van den 4 tot den 18 Januarij behelzen een besluit, waarbij het instituut voor de Javaansche taal te Soerakarto met den 1 Februarij wordt opgeheven; alsmede nieuwe bepalingen op het vervoer van zieke of herstelde schepelingen van 's lands vaartuigen van oorlog en andere lijders van de reede van Batavia naar het hospitaal te Weltevreden en van daar terug naar de reede.

Den 23 December is te Padang met plegtigheid, in tegenwoordigheid van een groot aantal inwoners, door den civielen en militairen gouverneur van Sumatra's Westkust, den kolonel *Michiels*, de eerste steen gelegd tot opbouw eener Protestantsche kerk.

Door de Pruisische regering is bekend gemaakt, dat voortaan van alle waren, die met den spoorweg uit België te Keulen, aankomen, om van daar naar buiten 's lands, den Rijn op of af, te worden vervoerd, en omgekeerd van alle waren, die van buiten 's lands langs den Rijn op of af te Keulen aankomen, om met denzelfden spoorweg naar België te vertrekken, een doorvoerregt van ½ zilvergros per tolcentenaar zal geheven worden.

— Bij ukase van 8 Mei heeft Z. M. de Keizer van Rusland bepaald dat, ter bestrijding der in 1844 noodige uitgaven voor den aanleg van den ijzeren spoorweg tusschen St. Petersburg en Moskau, buiten 's lands eene geldleening van acht millioen roebels zilver geopend zal

worden, tegen eene rente van 4 ten honderd, zullende er voor deze leening een afzonderlijk amortisatie-fonds worden daargesteld, hetwelk van 1845 af, jaarlijks 200,000 roebels of 2½ per cent van het nominale kapitaal zal bedragen.

Uit de rekening en verantwoording door de Directie der Zieken-Societeit hier ter stede opgerigt door het departement der *Maatschappij tot Nut van 't Algemeen* over het dienstjaar 1842 blijkt onder anderen:

Dat die Societeit met den eersten Junij 1841 is begonnen te werken met *acht en zeventig* deelhebbers, welk getal met ultimo December 1842, tot *twee honderd en achtien* was aangegroeid.

Dat het waarborg-fonds bij de oprigting de som van *vijf honderd acht en vijftig gulden* bedroeg en door de bijvoeging van de batige saldo's van 1841 en 1842, alsmede van de renten, van hetzelve over hetzelfde tijdvak, tot *acht honderd een en twintig guldens vijf en dertig cents* is geklommen.

Van af de oprigting, tot ultimo December 1842, werden er buiten de genees-, heel- en verloskundige hulp en artsenijen, aan *drie en zestig* huisgezinnen en aan velen herhaaldelijk, bij ziekte of bevalling geldelijke uitkeering verstrekt, welke uitkeeringen te zamen *drie honderd twee en vijftig guldens vijftig cents* beliepen.

Voor geneesmiddelen werd betaald *drie honderd een en zestig guldens een en een halve cents*, terwijl de societeit slechts een sterfgeval te betreuren had, bij hetwelk aan de erfgenamen van den overledenen, *vijf en twintig guldens* zijn uitbetaald.

Wij nemen deze gelegenheid te baat, om de aandacht der ingezetenen op deze zoo nuttige instelling te vestigen, hun die in de termen vallen, uit te noodigen aan dezelve deel te nemen, en de meer vermogenden aan te zetten, om door een gepast gebruik van hunnen invloed, op hunne dienst- en werkboden ook deze tot deelneming aan te sporen.

De ondervinding toch heeft maar al te dikwerf geleerd, hoe menig braaf en werkzaam huisvader, door eene ernstige ziekte bezocht, het weinige have en goed moest opofferen, om in de oogenblikkelijke behoefte te voorzien, en alzoo aan de diepste armoede en ellende, hoezeer buiten eigen schuld, werden ten prooi gegeven, uit dewelken het hem later onmogelijk was zich te verheffen.

Dit ongeluk voor te komen, is het doel van de Societeit; — door wekelijksch een betrekkelijk geringe som af te zonderen waarborgt men zich voor een mogelijk geheel en onherstelbaar bederf, — wanneer bij de bevalling der huisvrouw de uitgaven noodwendig vermeerderen heeft men zich eene tegemoetkoming voorbereid, terwijl men zich in ieder geval, bij een onverhoopt overlijden eene fatsoenlijke burgerlijke begravenis heeft verzekerd. Wij gelooven onze lezers geene ondienst te doen hier te doen volgen, een

UITTREKSEL UIT HET REGLEMENT

VOOR DE

ZIEKEN-SOCIETEIT,

TE *BREDA* GEVESTIGD.

(*De bijdragen en uitkeeringen betreffende.*)

ART. 1. Het doel der Societeit is, om onderling een Fonds daar te stellen, waaruit aan de Deelhebbers, tegen eene geringe wekelijksche uitkeering, zal worden bezorgd:

1°. *Genees-, Heel- en Verloskundige hulp, met de daartoe vereischt wordende geneesmiddelen.*

2°. *Bij ziekte eenigen onderstand voor levensbehoefte.*

3°. *Bij overlijden zekere som voor begrafenis-kosten.*

ART. 2. Tot Deelhebbers der Zieken-Societeit kunnen worden aangenomen: ingezetenen der stad Breda, van alle Godsdienstige gezindten, behoorende tot de zoogenaamde arbeidende klasse, dienstboden, kleinenering doende personen en dergelijken; zoowel mannen als vrouwen, mits beneden de 50 jaren en van een gezond ligchaams-gestel; het laatste, op advijs van de Heeren Geneeskundigen bij de Societeit aangesteld, door de Directie derzelve te beoordeelen.

ART. 3. Er is, tot instandhouding der Societeit, een Waarborgfonds daargesteld.

ART. 4. De wekelijksche bijdrage van elken Deelhebber is bepaald op TIEN CENT.

ART. 5. De Deelhebbers genieten:

1°. GENEES- EN HEELKUNDIGE HULP van de Geneesheeren en den Heelmeester der Societeit.

2°. *De daartoe noodige* ZOO IN- ALS UITWENDIGE GENEES- EN HEELMIDDELEN van den Apotheker of Heelkundigen.

3°. Wanneer MAN en VROUW, *wettig gehuwd en met elkander wonende*, BEIDE deelhebbers zijn, zullen zij ook voor de bij hun inwonende kinderen, beneden de zestien jaren, op de voordeelen in N°. 1 en N°. 2 vermeld, aanspraak hebben.

4°. WEDUWENAREN en WEDUWEN, met een gezin belast, zullen in *dezelfde* voordeelen als in N°. 3 vermeld, kunnen deelen, wanneer zij wekelijks 20 *centen* bijdragen.

5°. Zal, voor het geval, bij N°. 3 bepaald, IEDERE ZWANGERE VROUW zich eene Vroedvrouw kunnen kiezen en met hare verlossing belasten, aan *welke laatste*, op berigt van den Bode der Societeit, dat *zij* bij de verlossing *heeft geadsisteerd*, *ƒ* 1,50 zal worden uitgereikt.

Bij moeijelijke en gevaarlijke verlossingen zal de Vroedvrouw, dadelijk de hulp van den Vroedmeester der Societeit inroepen.

6°. Daarenboven zal aan de KRAAMVROUW, gedurende drie weken na hare bevalling, worden uitbetaald *ƒ* 1,00 per week.

7°. Tot LEVENS ONDERHOUD bij *zoodanige* ziekte of gebrek, waardoor de Deelhebber belet wordt zijne gewone persoonlijken arbeid te verrigten, zal op advijs van den Geneesheer of Heelmeester, ter beoordeeling van de Directie, uit het Fonds der Societeit worden uitgekeerd:

Aan ieder hoofd eens huisgezins, hetzij man, weduwenaar of weduwe, *wanneer man en vrouw beiden deelhebbers zijn, en weduwenaar en weduwe de dubbele bijdragen betalen*, *ƒ* 2,00 per week; wanneer slechts één hunner deelhebber is *ƒ* 1,50 per week.

Aan de VROUW, *wanneer man en vrouw tevens deelhebbers zijn*, *ƒ* 1,00 per week.

Aan ieder EENLOOPEND PERSOON, *hetzij van het mannelijk, hetzij van het vrouwelijke geslacht* *ƒ* 1,50 per week.

Op de wekelijksche uitkeering zal men hoogstens gedurende drie maanden in ééne en dezelfde ziekte aanspraak kunnen maken.

8°. Bij OVERLIJDEN wordt voor ieder deelhebber, welke gedurende een jaar de wekelijksche bijdragen betaald heeft, tot vergoeding der begrafeniskosten uitgereikt eene som van *ƒ* 25,00.

Deze uitkeering geschiedt niet, bij eenen zich-zelven moedwillig berokkenden dood; ook niet wanneer in de begrafenis-kosten door eenig ander fonds voorzien wordt.

ART. 6. Om tot Deelhebber te worden aangenomen, kan men zich bij den Bode der Societeit J. KNOEST, wonende in het lokaal van den Schouwburg of bij een der Leden van de Directie aangeven, voorzien van een bewijs van gezondheid, afgegeven door een der Geneeskundigen belast met de dienst der Societeit.

ART. 8. De Bode der Societeit zal elken Maandag bij de Deelhebbers rondgaan, om de wekelijksche inlagen te ontvangen, en daarvoor quitantie op het *livret* aanteekenen.

ART. 9. De Deelhebber, deze inlage niet voldoende, heeft in de loopende week geene aanspraak op de voordeelen der Societeit.

Gedurende *zes* weken nalatig blijvende, verbeurt hij zijn lidmaatschap, zonder eenige aanspraak op de reeds betaalde gelden, te hebben, en kan nimmer weder als Deelhebber worden aangenomen, zonder de achterstallige bijdragen te voldoen.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van ll. Zaturdag waren de fondsen genoteerd: Ned. 2½ pCt. 55½; id. 5 pCt. 100 drie achtste; Kans-bill. 26¼; Amort.-Sijndik. 4½ pCt. 96⅞; dito 3½ pCt. 80; Domein losr. 100 zeven zest.; Handelm. 137½; O. Indie 100; Spoorw. op Haarlem 57½; dito Rott. 58; Rijn Spoorweg 93⅝; Haarlemmermeer 104; Rusland 107½; Id. 4 pCt. 89⅝; Inschrijving in Assign. 6 pCt. 69 drie achtste; Cert. van dito 71⅝; Spanje 19 negen zest.; Coupons 25¾; Port. te Lond. 2½ pCt. 42 drie achtste; Oostenrijk Met. 108¼; Polen Aand. 152½; Amerika 6 pCt. 40; Id. 5 pCt. 43¼.

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER Stad *BREDA*, zullen op *Maandag den 19. Junij* 1843, des middags ten *twaalf ure*, ten Stadhuize aldaar, aan den minstbiedenden, volgens in te leveren *gezegelde* Biljetten van Inschrijving, in het openbaar

AANBESTEDEN:

1°. Het VERNIEUWEN der DONKBRUG.

2°. Het VERNIEUWEN der BESCHOEIJING ter wederzijde van de *Oude Vest*, aan de oostzijde der *Nonnenbrug* binnen deze Stad.

De Konditiën van Aanbesteding liggen dagelijks, uitgenomen op Zon- en Feestdagen, op de gewone uren, ter lezing en bezigtiging op Stads-Secretarij, en nader onderrigt is te bekomen, bij den Stads-Architect A. J. F. COPPENS.

BREDA, den 20. Mei 1843.

Ter ordonnancie van Burgemeester en Wethouders voornoemd,

De Secretaris der Stad,

H. W. SCHADIKES.

Te BREDA bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.